וכמו כן להיפך, אם **נָדְרָה** בעודה נשואה **וְהִיא בִּרְשׁוּת הַבַּעַל**, אזי בעלה **מֵפֵר לָהּ** אף את הנדרים שיחולו לאחר שתצא מרשותו. **כֵּיצַד, אָמְרָה** אשתו, **הֲרֵינִי נְזִירָה לְאַחַר** [כעבור] **שְׁלֹשִׁים** יום, והפר לה בעלה מיד, **אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה** ממנו **בְּתוֹךְ** אותם **שְׁלֹשִׁים** יום, ונמצא שיחול הנדר בזמן שתהיה ברשות עצמה, **הֲרֵי זֶה מוּפָר**, מכיון שבשעה שנדרה היתה תחת רשותו.

מביאה המשנה מקרה שאינו יכול להפר, אף שהיא תחת רשותו בין בשעת הנדר ובין בשעת ההפרה:

נשואה לאשה, ולאחר מכן **נָדְרָה בְּיוֹם** שנשאה, **וְנִתְגָּרְשָׁה** ממנו **בְּיוֹם, וְהֶחֱזִירָהּ בְּיוֹם, וְאַחַר כָּךְ** שמע את נדרה, אף על פי שהיא תחת רשותו בין בשעת הנדר ובין בשעת ההפרה **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר** נדר זה, שאין הבעל מפר נדרים שקדמו לנישואין, ונדר זה קדם לנישואין של עכשיו.

מסיימת המשנה, **זֶה כְּלָל, כָּל שֶׁיָּצְאָה** לאחר שנדרה **לִרְשׁוּת עַצְמָהּ שָׁעָה אַחַת** – היינו לזמן קצר כלשהו, אף שלאחר מכן חזרה לרשותו, **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר** את שנדרה קודם שנשאה לו בשנית.

גמרא

הגמרא מביאה מחלוקת תנאים, האם הולכים אחר שעת אמירת הנדר, או אחר שעת חלות הנדר:

תַּנְיָא בתוספתא (פ"ז ה"ט), **אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה** – או גרושה, **שֶׁאָמְרָה הֲרֵינִי נְזִירָה לְכְשֶׁאֶנָּשֵׂא** – לאחר שאנשא, **וְנִשֵּׂאת**, והרי שהגיע זמן נדרה לחול, **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר**, אם בעלה השני רוצה, **יָפֵר** את נדרה של קודם הנישואין. שסובר ששעת חלות הנדר הוא הזמן הקובע לענין הפרה, ובשעה זו היא תחת רשותו. **וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא יָפֵר** – אין הפרת הבעל מועילה. שסובר שהזמן הקובע הוא שעת קבלת הנדר, ואז עדיין לא היתה אשתו.

נותנת הגמרא סימן במחלוקת זו:

וְסִימָנָא יללי", דהיינו ראשי תיבות יָפר, לא יפר, לא יפר, יָפר. אמרה הריני נזירה לכשאנשא, לרבי ישמעאל יפר ולרבי עקיבא לא יפר. אמרה אשת איש, הריני נזירה לכשאתגרש, שזהו האופן המובא בגמרא מיד בהמשך, לרבי ישמעאל לא יפר ולרבי עקיבא יפר.

מביאה הגמרא את מחלוקתם במקרה הפוך:

אֶשֶׁת אִישׁ שֶׁאָמְרָה הֲרֵינִי נְזִירָה לְכְשֶׁאֶתְגָּרֵשׁ – לאחר שאתגרש, **וְנִתְגָּרְשָׁה**, ובעת הגיע זמן נדרה לחול, **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, לֹא יָפֵר** – הפרת הבעל שקודם הגירושין אינה מועילה, והנדר קיים, כאמור לעיל ששיטתו שהולכים אחר שעת חלות הנדר, ואז כבר יצאה לרשות עצמה. **וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, יָפֵר** – הפרת הבעל שקודם הגירושין הועילה, והנדר מופר, שסובר שהולכים אחר שעת אמירת הנדר, ואז עדיין היתה אשתו.

מביא כל אחד מהתנאים ראיה לשיטתו:

אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הֲרֵי בפסוק שבענין אלמנה או גרושה שנדרה ואחר כך נישאה **הוּא אוֹמֵר** (במדבר ל י) **'וְנֵדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְגוֹ' יָקוּם עָלֶיהָ'**. וכוונת התורה באומרה 'נדר', היינו חלות הנדר, ואומר לך הכתוב אימתי יקום חלות זה ולא יהיה בר הפרה, **עַד שֶׁיִּהְיֶה** חלות **הַנֵּדֶר בְּשָׁעַת אַלְמְנוּת וְגֵרוּשִׁין** – דווקא אם יתחיל קיום החלות בשעת אלמנות וגירושין שהיא ברשות עצמה, אבל אם לא יתחיל אלא לאחר שתנשא, הגם שקיבלה אותו בשעת אלמנות וגירושין הוא בר הפרה ולא יקום. הרי שרואים מן הכתוב שהקובע הוא זמן החלות ולא זמן הקבלה.

רבי עקיבא דוחה את דיוקו של רבי ישמעאל, ומוכיח מהפסוק בשיטתו:

וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר, שהמשך אותו פסוק מוכיח בשיטתו, משום ש**הֲרֵי הוּא אוֹמֵר** בהמשך, **'כֹּל אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ'**. ו'אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ' היינו קבלת האיסור, ואומר לך הכתוב, **עַד שֶׁיִּהְיֶה** קבלת **אִיסוּרֵי נֵדֶר בְּשָׁעַת אַלְמְנוּת וְגֵרוּשִׁין**, ודווקא בקבלה שבזמן זה אין הנדר בר הפרה, אבל נדרה בעוד שהיא נשואה הגם שזמן הקיום יחל רק בשעת אלמנות וגירושין יכול להפר. והרי שהכל הולך אחר השעה שהיא נודרת ולא אחר השעה שחל הנדר.

אָמַר רַב חִסְדָּא, מַתְנִיתִין – משנתינו האומרת, שאלמנה או גרושה שאמרה הריני נזירה לאחר שלושים יום, ונשאת בתוך שלושים יום הללו, אין בעלה השני יכול להפר כשישמע. וכן במקרה הפוך של אשת איש שאמרה הריני נזירה לאחר שלושים יום, והפר לה בעלה ונתאלמנה או נתגרשה בתוך אותו זמן נדרה מופר, ואם כן מוכח שהשעה שנודרת היא הקובעת לענין הפרה, בהכרח שכשיטת **רַבִּי עֲקִיבָא** שבברייתא **הִיא** שנויה, כאמור לעיל, שרק לדעתו לעולם הולכים אחר שעת אמירת הנדר.

דוחה הגמרא את ראיית רב חסדא:

אַבָּיֵי אָמַר, אין הכרח לומר שמשנתינו אינה לדעת רבי ישמעאל, **אֲפִילּוּ תֵּימָא** – ואפילו תאמר שמשנתינו סוברת כדעת **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל** שהולכים אחר שעת חלות הנדר, מכל מקום יש הבדל בין המקרים שעליהם דיברה המשנה למקרים המדוברים בברייתא, **מַתְנִיתִין תַּלְיָא נַפְשָׁהּ בְּיוֹמֵי** – במקרים המדוברים במשנה קיבלה על עצמה חלות נדר שזמנו תלוי בימים, שאמרה הנשואה הריני נזירה לאחר שלושים יום [**שָׁלְמוּ יוֹמֵי וְלֹא נִתְגָּרְשָׁה** – ויתכן שיעברו שלושים הימים ולא תתגרש אלא תשאר תחת רשותו. וכן כשאמרה אלמנה או גרושה הריני נזירה לאחר שלושים יום, יתכן **דְּשָׁלְמוּ יוֹמֵי וְלֹא מִיתַּנְּפָא** – שיעברו שלושים הימים ולא תנשא], ומכיון שיתכן שבין בשעת הנדר ובין בשעת החלות תהיה באותו מצב, לפיכך אף רבי ישמעאל מודה שבזה הולכים אחר זמן אמירת הנדר. ואילו במקרים המדוברים ב**בְּרַיְיתָא, תַּלְיָא נַפְשָׁהּ בְּנִישּׂוּאִין** – קיבלה על עצמה חלות נדר שזמנו תלוי במצב נישואיה, שאמרה אלמנה או גרושה הריני נזירה לכשאנשא, או אמרה נשואה הריני נזירה לכשאתגרש, שמראש הדבר ברור שבשעת החלות לא תהא באותו מצב שהיא בשעת אמירת הנדר, בזה אומר רבי ישמעאל ששעת חלות הנדר הוא העיקר והקובע. **(שלמו יומי ולא נתגרשה שלמו יומי ולא מיתנסבא).**

שנינו במשנה שנשואה שנדרה ונתגרשה מבעלה וחזרה ונישאה לו, אין יכול להפר את נדרה, ומסיימת המשנה 'זה הכלל' כל שיצאה לאחר שנדרה לרשות עצמה שעה אחת, אינו יכול להפר את שנדרה קודם שנישאה לו בשנית. ובדומה לזה שנינו בפרק נערה המאורסה (עא.) לגבי נערה המאורסה שנדרה לאחר שנתארסה, ונתגרשה, וחזרה ונתארסה, אביה ובעלה האחרון מפירים נדריה. ושם מסיימת המשנה, 'זה הכלל' כל שלא יצאה לאחר שנדרה לרשות עצמה שעה אחת אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה'.

מבארת הגמרא מה בא 'זה הכלל' האמור במשניות אלו לרבות:

'**זֶה הַכְּלָל**' **דְּקָתָנֵי** – ששנינו לעיל, **גֵּבֵי נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה** – בפרק נערה המאורסה, 'כל שלא יצאה לרשות עצמה שעה אחת, אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה', **לְאַיתּוּיֵי** – לרבות, מקרה שיצאה מבית אביה והלכה עם שלוחי הבעל לביתו כדי שישאנה, אלא **שֶׁהָלַךְ** גם **הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל, אוֹ שֶׁהָלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל**, שכיון שאף הם הלכו עמה לא נחשב שיצאה לרשות עצמה, ולכן נוהג בה הדין הרגיל **בְּנַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה, דְּאָבִיהָ וּבַעְלָהּ מְפֵירִין נְדָרֶיהָ.**

ואילו 'זה הכלל' **דְּקָתָנֵי** – ששנינו **גֵּבֵי וְאִלּוּ נְדָרִים** – במשנתינו שהיא בפרק ואלו נדרים, 'כל שיצאה לרשות עצמה שעה אחת, אינו יכול להפר, **לְאַיתּוּיֵי** – לרבות, **מָסַר הָאָב** את הנערה המאורסה **לְשְׁלוּחֵי הַבַּעַל, אוֹ שָׁמְטוּ שְׁלוּחֵי הָאָב** את הנערה **לְשְׁלוּחֵי הַבַּעַל**, ועל ידי מסירה זו נחשב שיצאה בכך מרשות האב, לפיכך האב אינו יכול להפר שכבר יצאה מרשותו, ואילו הבעל אינו יכול להפר שכבר נוהג בה דין הנשואה **שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין** – בנדרים הקודמים לנישואין.

משנה

שנינו לעיל (סה:) שנערה המאורסה אביה ובעלה מפירין את נדריה. אך קיימים שלוש מניעות שמחמתם הופקעה רשות האב, וממילא אין אפשרות להפר את נדריה. א. כשבגרה ב. אם מת אביה. ג. יתומה בחיי האב. המשנה שלפנינו מפרטת תשעה אופנים שבהם

המשך בעמוד קעג

אפשר למצוא את המניעות שנזכרו, ולא באה משנה זו ללמדנו
שום חידוש, זולת הפירוט:
ישנם **תֵּשַׁע נַעֲרוֹת** שאין אפשרות להפר להן את נדריהן, ועל כן
נִדְרֵיהֶן קַיָּמִין, ואלו הם:
א. נדרה בעת שכבר היתה **בּוֹגֶרֶת**, **וְהִיא** גם היתה אז **יְתוֹמָה** בחיי
אביה. והיינו שגם נישאה, ולאחר מכן נתאלמנה או נתגרשה,
ונישואין מוציאים מרשות אב אפילו את הקטנה, כמבואר בהמשך
המשנה. והרי שהופקעה רשות האב להפר את שנדרה עכשיו, הן
מצד בגרותה והן מצד יתמותה.

ב. הֵיתָה נַעֲרָה בעת שנדרה וּבָגְרָה עתה לאחר שנדרה, וְהִיא גם יְתוֹמָה בחיי האב, כאמור לעיל שנישאה ואחר כך נתאלמנה או נתגרשה. ולאחר כל זאת שמע ממנה אביה את שנדרה, אלא שהופקעה רשותו ואינו יכול להפר, אם מצד הבגרות ואם מצד היתמות.

ג. נַעֲרָה שֶׁלֹּא בָגְרָה ונדרה, וְהִיא יְתוֹמָה בחיי האב, והיינו שנישאה בנערותה ונתאלמנה או נתגרשה ועודה נערה. אין אביה מפר את נדרה מצד יתמותה.

ד. נדרה בשעה שכבר היתה בּוֹגֶרֶת, וּמֵת אָבִיהָ עוד קודם שנדרה. הרי שיש כאן שתי מניעות להפרה, בגרות ומיתת האב.

ה. נדרה כשהיא נַעֲרָה ואחר כך נעשתה בּוֹגֶרֶת, וּמֵת אָבִיהָ, ולאחר מכן שמעו שנדרה. גם בזו משום הבגרות ומיתת האב אין לנדרה הפרה.

ו. הרי שהיא נַעֲרָה שֶׁלֹּא בָגְרָה ונדרה, וּמֵת אָבִיהָ ועודה נערה, באופן זה אין הפרה לנדריה רק מחמת מיתת האב.

ז. נַעֲרָה שֶׁמֵּת אָבִיהָ ונדרה, וּמְשֻׁמֶּתֶת אָבִיהָ – לאחר שמת, בָּגְרָה ואז שמעו שנדרה. אין הנדר בר הפרה, הן מצד שמת אביה והן מצד שכבר בגרה.

ח. בּוֹגֶרֶת שנדרה וְאָבִיהָ עדיין קַיָּם, אינו יכול להפר את נדרה מצד שבעת הנדר כבר בגרה ויצאה מרשותו.

ט. נַעֲרָה שנדרה ואחר כך נעשתה בּוֹגֶרֶת, וְאָבִיהָ עדיין קַיָּם, אלא שאינו יכול להפר את הנדר משום שבעת שמיעת הנדר כבר בגרה ויצאה מרשותו.

בכל תשעת האופנים הללו נדריה קיימים, ואין יכול האב להפר, אם משום שנשאה קודם שנדרה וכבר ויצאה מרשותו, אם משום שמת, ואם משום שנעשתה בוגרת.

רבי יהודה מוסיף אופן שבו האב אינו יכול להפר את נדרי בתו:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמַּשִּׂיא בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה, וְנִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, וְחָזְרָה לאביה לדור אֶצְלוֹ כשֶׁעֲדַיִן הִיא נַעֲרָה, אינו יכול להפר את נדריה, מכיון שכבר נשאה ויצאה מרשותו.

גמרא

אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב, זוֹ – מה ששנינו במשנתינו 'תשע נערות', מָה הֶם דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים, 'שָׁלֹשׁ נַעֲרוֹת' יש, שאם נדרו נְדָרֶיהָן קַיָּמִין, ואין אביהן יכול להפר את נדרן, ואלו הם: א. בּוֹגֶרֶת. ב. וְיתוֹמָה שמת אביה. ג. וְיתוֹמָה בְּחַיֵּי הָאָב. וכל תשע הנערות המובאות במשנה נכללים באותם שלוש נערות.

משנה

המשנה דנה בשני אופנים בהם תלתה האשה את נדרה בתנאי ועדיין לא נתקיים התנאי, וממילא לא חל עדיין הנדר, האם רשאי הבעל להפר כבר מעתה.

אשה שאמרה לבעלה, קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֵית – נהנית, לְאַבָּא וּלְאָבִיךָ – מאבי ומאביך, אִם עוֹשָׂה אֲנִי עַל פִּיךָ – אם אני מהנה אותך, שנדרה נדר על תנאי, שאם היא תהנה את בעלה, יחול עליה

איסור ליהנות מאביה ומחמיה. או שאמרה להיפך, שֶׁאֵינִי נֶהֱנֵית לְךָ אִם עוֹשָׂה אֲנִי עַל פִּי אַבָּא וְעַל פִּי אָבִיךָ – שהתנתה שאם תהנה את אביה או את חמיה, יאסר עליה ליהנות מבעלה. בשני אופנים אלו חֲרֵי זֶה יָפֵר – יכול הבעל להפר את נדרה, כיון שמשנתינו סוברת כדברי חכמים שיכול הבעל להפר את נדרי אשתו אף קודם שהם חלים בפועל. וכיון שנדרים אלו, כאשר יתקיים התנאי ויחולו, יהיה בהם משום עינוי נפש או דברים שבינו לבינה, רשאי הוא להפר אותם כבר מעתה.

גמרא

הגמרא מביאה ברייתא, שנחלקו בה רבי נתן ורבנן בשני אופנים שונים, שתלתה האשה את נדרה בתנאי, ועדיין לא נתקיים התנאי ולא חל הנדר, האם יכול הבעל להפר כבר מעתה.

תָּנְיָא בברייתא, אשה שאמרה לבעלה, קונם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֵית לְאַבָּא וּלְאָבִיךָ – מאבי ומאביך, אִם אֲנִי עוֹשָׂה לְפִיךָ – אם אני מהנה אותך, ועדיין לא חל עליה האיסור ליהנות מאביה וחמיה עד שיתקיים התנאי, בזה שתהנה את בעלה. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, לֹא יָפֵר לה הבעל את נדרה, כיון שעדיין לא חל הנדר בפועל, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יָפֵר, כיון שלשיטתם יכול הבעל להפר את נדרי אשתו אף קודם שהם חלים בפועל.

האופן השני שבו נחלקו רבי נתן ורבנן בברייתא, באשה שאמרה לבעלה נְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים – תאסר הנאת תשמישם של כל ישראל עלי, אִם אני מְשַׁמֶּשְׁתֶּךָ, כלומר, שהתנתה שאם תשמש עם בעלה, יחול עליה איסור ליהנות מתשמישם של כל ישראל, ובעלה בכללם. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, לֹא יָפֵר לה עתה את נדרה, מאחר שכל זמן שאינה משמשת עמו לא חל עליה הנדר, וממילא לא ניתן עדיין להפר נדר זה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יָפֵר, כיון שלשיטתם יכול הבעל להפר את נדרי אשתו אף קודם שחלו בפועל.

מביאה הגמרא מעשה, שבו חששו לדעת רבי נתן שאי אפשר להתיר נדר קודם שהוא חל:

הַהוּא גַּבְרָא, דְּאִיתְסַר הֲנָיָתָא דְּעַלְמָא עֲלֵיהּ – שאסר על עצמו בנדר ליהנות מן הבריות, אִי נָסֵיב אִיתְּתָא כִּי לֹא תְּנִינָא הִילְכְתָא – אם ישא אשה קודם שילמד תורה. שהיה רוצה ללמוד קודם שיהיו ריחים על צווארו, ולכך התנה, שאם ישא אשה קודם שילמד, יאסר עליו ליהנות מן הבריות. רָחֵיט בְּנַפָּא וְתוֹבְלֵיָא וְלֹא אָמְצֵי לְמֵיתְנָא – רץ במקלו ותרמילו ולא עלה בידו ללמוד תורה, ומשל הוא, שאף שהשתדל בכל כחו ללמוד תורה, לא עלה הדבר בידו. ועל כן, לא יכול היה לישא אשה, כיון שבזה עובר הוא על תנאו, ויחול עליו האיסור ליהנות מן הבריות. וגם לא יכול היה, לדעת רבי נתן, לילך לחכם שיתיר את נדרו, כיון שלשיטתו לא ניתן להתיר נדר קודם שהוא חל.

ומכיון שלא היתה תקנה לאדם זה, אָתָא רַב אַחָא בַּר רַב הוּנָא, וְשַׁבְּשֵׁיהּ – הטעה אותו, ואמר לו שאף אם ישא אשה לא יאסר בהנאת הבריות, וְאִינְסֵיב אִיתְּתָא – ונשא הלה אשה, ובזה נתקיים תנאו, וחל עליו איסור ליהנות מן הבריות,

---

אגרות קודש

ב"ה, י"ב אלול, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

... בשאלתו השני' אודות העתקה ל... ע"פ בקשתה של זוג' תחי'.

צדק בהטענה שקשה לעקור מקום דירתו ממקום שדר בו כחמשים שנה, ובפרט שענין פרנסתו שם, ובית מסחרו שם, אלא שכיון שהוזהרנו ביחוד על אונאת האשה (ראה בשו"ע רבנו הזקן הלכות אונאה בסופם) כי רכות בטבע וכו', יש לפייס דעתה של זוגתו תחי' של הנ"ל בענינים אחרים, ולא להסתפק בשכנוע ע"י טענות שכליות של המוח בלבד.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט.